Romaansche plaatsnamen te Assche

door Dr. JAN LINDEMANS.

Dr. Karel de Flou was de eerste, ten onzent, om de aandacht te trekken op een verschijnsel dat hij noemde de *migratie der plaatsnamen* (1). Uit de rijke reeks voorbeelden die hij aanhaalt, blijkt dat migratie-namen nooit groepsgewijs verschijnen, wat natuurlijk te verklaren is door de oorzaken zelf van de namen-verplaatsing.

Het is dan ook een zeer ongewone verschijning, wellicht een *unicum* in het Nederlandsch taalgebied, een compacte groep toponiemen aan te treffen die ontegensprekelijk van Romaanschen oorsprong zijn, in een zuiver Vlaamsche streek, op 25 Km. boven de taalgrens. Het betreft hier een 40-tal namen van hoeven, landerijen en zelfs gehuchten, te Assche en in de aanpalende gemeenten Meldert, Esschene Hekelgem, Baardegem en Mollem, gelegen in de oude meierij Assche. Wij hebben hier te doen met een kolonisatie van Waalsche inwijkelingen die hun huizen en landerijen genoemd hebben naar de namen van hun geboortestreek.

Laten we eerst enkele der meest typische voorbeelden van naderbij beschouwen. Het feit der kolonisatie zal alzoo in een helder daglicht komen te staan en misschien wordt

(1) K. DE FLOU, « De Migratie der Plaatsnamen », *Verslagen en Mededeelingen der K. V. Academie*, jrg. 1925.

het mogelijk het tijdstip van de migratie en de plaats van herkomst van de inwijkelingen bij benadering vast te stellen (1).

* * *

Asselier (een verdwenen hof op 't gehucht Aschbeek te Assche) : Walterus de Anselir (1110, Cart. Afflig., nr 18) ; allodium in Anslir, Walterus de Anslir (1133, C. Affl., nr 48) ; leonius de anselir (1227, C. Affl., nr 367) ; soimannus et egidius de anslir (1231, C. Affl., nr 395), in parochia de Ascha apud Anslier (1296, Goederenbeschrijving der abdij Groot-Bijgaarden) ; bona prope Anslier (1314, W., I, 472) ; te anselier aen de steenpoele (H., 1356) ; een hofstad... geleghen t'anselier aen de steenpoele (H., 1406) ; een watermolen gel. ter plaetsen geheeten t'asselier (F., 1530) ; 't hof t'Asselier metter grecht groot 3 dachwant (F., 1530) ; 't velt geh. d'acheliere (F., 1530) ; 't hof t'Asseliers (passim). Het Brusselsch geslacht Asseliers (15e-16e eeuw) heeft zijn naam van dezen toponiem.

Anslir is een Romaansche vorm van een primitief Germaansch *Anslar*, dat zich alleen op Romaanschen bodem tot dezen vorm kon ontwikkelen, anders moesten we hier *Anselaar*, *Asselaar* hebben. Het is de oudere vorm o. a. van den Luxemburgschen dorpnaam *Anlier*, in 't Duitsch *Ansler*, in de 12e eeuw nog *Anselar* (Pertz, Script. VIII, 579), in 1253 *Ansliers*. Vgl. andere Luxemburgsche *-laar*-namen : Longlier, in de 8e eeuw *Longolare*, Mellier, in 763 *Maslario*, Rollé, in 1541 *Rolliers*. In Waalsch-Brabant en

(1) De volgende verkortingen werden gebruikt bij de aanduiding der bronnen : C. Affl. : Cartulaire d'Afflighem, éd. De Marneffe ; H. : goederenbeschrijving van St-Jans Hospitaal binnen Brussel ; G. : Schepengriffies ; F. : Feodaal archief ; A. : archief van den Armendisch van Assche ; B. : Atlas der Buurtwegen ; K. : modern kadaster ; W. : A. Wauters, Hist. des Env. de Brux.,

Henegouwen daarentegen, steeds vormen op *-lers* : Baulers, Beclers, Leers, Stafflers (zie A. VINCENT, *Les noms de lieux de la Belgique*, 145).

Met den plaatsnaam Asselier te Assche staan we voor het eigenaardig verschijnsel van een geromaniseerden Germaanschen naam, opnieuw verdietscht in een Vlaamsche streek.

Uit de citaten kan ook afgeleid worden dat de migratie bezwaarlijk vroeger dan op het einde van de 11e eeuw kan geplaatst worden. Waarschijnlijk was die Walterus van 1110 de man zelf die den naam naar Assche overbracht.

Doment (een verdwenen hof en leengoed, thans gehucht te Meldert op de grens van Assche en Esschene) : Titubald de Thidalmont (Cart. Affl., s. d., begin 12e eeuw), Thidoumont (C. A., 1212), weldra verstaan als « te Doumont », Doumont (passim 15e-16e eeuw), Domont (G., 1481), Doemont (G., 1516), Doment (G., 1518 en passim tot heden).

Normaal moesten we hier *Dieumont* vinden. De naam is waarschijnlijk te vereenzelvigen met Thiaumont (Luxemburg).

Kespier (een verdwenen hof in 't gehucht Aschbeek) : Johannes de Keispider (± 1320 Lat. b.) ; t' Aschbeke... aen de Kespiers strate (G., 1538) ; Cripierstrate (B.).

Keispider, uit **Caspitre*, *Casa petrea* (« steenen huis »), brengt ons weer in Luxemburg, te Chassepierre op de Semois, in 888 vermeld als Casapetra, in 1255 als Chesepire. De vorm Keispider valt tusschen beide.

Mazits (een gehucht te Hekelgem, denkelijk vroeger een hoeve) : te mazyts (G., 1565), thans « op de Mazits ».

Voor Mazy, gehucht van Horrues, in Henegouwen geeft A. VINCENT (*l. c.*, 69) de volgende oudere vormen ;

13e eeuw Masic, 14e eeuw Masicq, die een oorspronkelijk *Masiacus* laten vermoeden. Zoo ook Mazée (Namen) waarvan oudere vormen als Maseias, 1180, Maseis, 1190, bekend zijn. Noch Masic, noch Maseias kunnen evenwel aanleiding gegeven hebben tot Mazits ; daarvoor was een vorm *Masich* noodig, dien we alleen kunnen aantreffen op de Waalsch-Duitsche taalgrens, dus alweer in Luxemburg. Daar is o. a. een Habich (Habay), en 't zou mij niet verwonderen moest men daar ook op een Mazay-Mazich uitkomen.

Mutsereel (eene hoeve te Meldert, vroeger zetel van een laathof van Affligem) : Hof te Mutsereel (passim sedert de 15e eeuw).

Uit *Matsereel. Vgl. beneden Prudeel uit Pradeel, Curvael uit Carval, drie gemigreerde plaatsnamen, afkomstig van dezelfde kolonisten. Dit voert ons tot *macerella*, diminutief van *maceria*, « omheiningsmuur », dat niet zeldzaam is in 't Waalsche taalgebied. Men vindt er o. a. Micheroux (Luik), in 953 Maceroles ; Maizeroule (Mozet, Namen), in 1249 Maceroles. Misschien komt ons Mutsereel van Mageroy, een plaatsnaam te Habay-la-Vieille.

Nievel (een gehucht te Meldert) : Novile (W., 1250), te Nuevele (passim 15e-18e eeuw).

Er zijn een aantal Noville's en Neuville's in Wallonië, o. a. : Noville bij Bastenaken ; kan echter ter plaatse ook door de kolonisten uitgevonden geweest zijn.

Pisote (een verdwenen hof te Aschbeek) : op sin hof te pisote (s. d., vermeld door De Flou, *Toponiemen uit de Prov. Antw. en Brab.*), hof te pisote (1300, Goederenbeschrijving van Ten Wingarde), 70 roeden geleghen bij de schurre te pissotte (G., 1530), te pissote (ib.).

Een plaatsnaam *La Pichotte* bestaat te Habay-la-Neuve. Dit is misschien een naam voor een loopend watertje. Tenzij aansluiting diende gezocht, op grond van Ofra.

pisé, « hardgestampte aarde », bij een Romaansch* *pisoteum*, Portug. *peixoto*, « dorschvloer ».

Prudeel (een verdwenen hof te Assche, in 't dorp, in de Prieelstraat) : op den vael... ane den prudeel, — in den prudeel bi den vale, — Coppen prudeel (H., 1356), een hofstadt metten huyse, schueren, stallen, met eenen steynen torre daer op staende... geleghen in de vriheyt van Assche in de prieelstrate (G., 1531), Prieelstraat (B.).

De vorm *prudeel*, uit **pradel*, bewijst dat deze toponiem hier op ongewone wijze ingevoerd werd en dat hij voortkomt van dezelfde groep die ook Mutsereel op zijn actief heeft. Het zeer verspreide Mnl. *prieel* werd overgenomen van Ofra. *praiel* (pratella, « kleine weide »).

Verduin (een veld te Aschbeek) : et in campo dicto verdem (lees : verdun) retro ortum cesaris... et in campo dicto heghe verdim (lees : hoghe verdun) (1314, Cart. St. J. Hosp., cit. ap. W., I, 425), op den verduen, op den hoghen verduen (H., 1356), op den verduyn, op den hoghen verduyn (H., 1406), opten voerduyn (F., 1530), op den verduyn (G., 1535), Verduin (K.).

Dit is een Keltisch *Virodunon*, ingevoerd door kolonisten afkomstig denkelijk van de stad Verdun in Frankrijk. Hadden we te doen met een autochthoon Keltisch « reliek », dan zou de naam luiden *Werden* (vgl. Wervik uit Viroviacum).

Het *ortum cesaris* uit de oorkonde van 1314, dat A. Wauters vertaalde door « jardin de César » en door hem in verband gebracht werd met een z. g. Romeinsch kamp te Assche, is eenvoudig een « lochting » toebehoorend aan zekeren De Keyser (vgl. te Bekkerzeel bij Assche : iuxta ortum gunpers, iuxta ortum her wachters, cit. in 1296 in een goederenbeschrijving van Gr. Bijgaarden).

* * *

Men zal opgemerkt hebben dat de besproken namen, op Verduin na, aanvankelijk hoevenamen waren. Het heeft er allen schijn van dat zij ons den toenaam (in casu : naam van herkomst) van de eerste bewoners bewaard hebben. Alzoo zal Titubald, die van Thidalmont (Thiaumont) was, zijn hof naar zijn geboorteplaats genoemd hebben, en dat is maar zeer natuurlijk.

Al deze namen schijnen ingevoerd te zijn in de laatste jaren van de 11e eeuw, door een groep Waalsche menschen afkomstig waarschijnlijk uit Luxemburg : Anlier, Habay, Thiaumont, Chassepierre ; of uit de Maasvallei : Mozet-Maizeroule, Verdun. Straks zullen wij zien dat zij nog een aantal andere toponiemen meegebracht hebben.

Wanneer wij naar eene historische gebeurtenis uitzien welke deze kolonisatie zou kunnen verklaren, kunnen wij op het volgende wijzen : in 1110 verschijnt Walterus de Anslir als een man van aanzien die herhaaldelijk als getuige optreedt in Affligemsche aangelegenheden. Hij bezit allodiaal goed. Rondom denzelfden tijd is Titubald van Thidalmont een « heerlijk manschap », dat aan de abdij geschonken wordt. Dit veronderstelt dat zij reeds « wortel geschoten » hebben in de streek en niet als pas aangekomen vreemdelingen kunnen beschouwd worden. Anderzijds mogen wij hun aankomst in de streek, wegens den klank van hun naam, niet te ver voor 1080 verschuiven.

Een andere vaststelling van belang is dat men ze alleen aantreft op de plaatsen waar steengroeven ontgonnen werden door de abdij Affligem. Nu staat het historisch vast, dat, in 1085, met het bouwen van een nieuwe kerk aangevangen werd in de abdij Affligem, ter vervanging van de leemen bidplaats, die de eerste stichters hadden opgetrokken. « Deze kerk, zegt de geschiedschrijver der

Affligemsche steengroeven, Dom RAYNERIU PODEVYN (1), moet nogal aanzienlijk geweest zijn, vermits de Bisschop van Kamerijk, Geeraard II, de kerkwijding kwam doen in tegenwoordigheid van Graaf Hendrik van Leuven. Beda Regaus, laatste proost van Affligem, zegt dat ze gebouwd was uit gehouwen steen (*sectis lapidibus*). » Die steen werd ter plaatse (Meldert, Hekelgem, Assche) opgehaald. Toevallig bewaart een charter van 1151 de herinnering aan deze groeven : *Terra in qua lapides apud Meldert fodiebamus* (2). Het is waarschijnlijk dat de monniken van Affligem de eerste ontginners waren van natuursteen in deze gewesten. Het ligt dan voor de hand dat zij, voor een werk dat hier nog geheel onbekend was, een beroep deden op Waalsche werkkrachten. Aan 't hoofd der Affligemsche kloostergemeente stond toen Fulgentius, die vroeger monnik was in het St-Agericusklooster te Verdun. Hij zal wel geweten hebben waar hij bekwame steenhouwers kon vinden voor den bouw van zijn kerk. De steengroeven van Thiaumont, Habay, Chassepierre, Maizeroule, zijn nu nog bekend. Alzoo zou de toponymie ons op een interessant spoor brengen in zake vroege Waalsch-Vlaamsche samenwerking op industrieel gebied.

Wat er van die Waalsche steenhouwers verder gewerd, leert ons alweer de toponymie. Zij vestigden zich te Assche metterwoon en, wanneer het « steen poelen » stil gevallen was, legden ze zich op den landbouw toe. Van daar een aantal Waalsche akkernamen.

Zoo kunnen we nu veilig de rest van de lijst laten volgen. Daar komen namen in voor die ook wel elders in 't Vlaamsche land aangetroffen worden en die, afzonderlijk genomen

(1) Dom RAYNERIUS PODEVYN, O. S. B., « De Steengroeven van Afflighem », in *Bijdragen tot de Geschiedenis*, XIV, blz. 385 sqq. (1923).

(2) Dom RAYNERIUS, *loc. cit.*, blz. 388.

niets zouden bewijzen (b. v. bruwier, marlier, rozier, merrien, labeuren) ; de overtuigende kracht van de lijst ligt in het ongewoon aantal. Alhoewel mijn materiaal ver van volledig is voor elk der besproken gemeenten, vind ik voor Assche een verhouding van 8 % Romaansche namen (26 op 340). De verhouding is waarschijnlijk hooger voor Meldert en Hekelgem, minder voor Esschene, Baardegem en Mollem. In de aangrenzende gemeente Opwijk vond ik op nagenoeg 1500 toponiemen maar één Romaansch woord, nl. Koruit, dat denkelijk uit Assche naar hier migreerde (zie beneden Koereit). Te Merchten en te Mazel, twee andere aanpalende gemeenten, vindt men geen enkel Romaansch toponiem. Het verschijnsel is dus volstrekt gelocaliseerd en wettigt geen andere historische conclusie dan de bepaalde nederzetting van een groep Ardeneesche kolonisten, op 't einde van de 11e eeuw, in verband, naar alle waarschijnlijkheid, met de eerste ontginning van steengroeven in Brabant.

* * *

De gewone benaming, in de Brabantsche toponymie, voor een kleine vallei, is *dal* (te Assche o. a. : Belderdal, Hendriksdal, Hilderendal, Keesdal, Musscherendal, Wikkeramdal), *delle* of *noode* (te Assche o. a. : Baarnooi, Noodeken, Verdenooi, Lantierenood). Er zijn echter vier namen met *vaal*, die ik meen te moeten toeschrijven aan de Waalsche kolonisten :

Vaal (een akker te Assche) : op den vael, bi den vale (H., 1356), tusschen den vael ende den borrevael (H., 1406).

Borrevaal (een akker te Assche) : op den borrevael, op de borreval, op den boerrevael, op den borrewal (H., 1356), in de borrevael eeusele onder den vael (H., 1406),

op de borrevael (F., 1470 en passim 15e-16e eeuw), den borrevael, den borival, den brovael (F., 1530), de Brivaal (K.). Het eerste lid der samenstelling is natuurlijk Ndl. borre = *bron*,

Boudevaal (een akker te Assche) : op den boudevael (H., 1356), op den boudenval (H., 1406), bautenvael (1408), Boutenvaelken (15e eeuw, cit. in DE GRAVE, *Geschiedenis van Assche*), bovaelken (G., 1532), opt bodevaelken (A., 1598), de Volken (K.). Het eerste lid is de persoonsnaam Bouden.

Kravaal (een bosch op de grens van Assche en Meldert) : prope silvam dictam Kervael in loco dicto stenens rot (s. d., DE FLOU, « Topon. v. Antw. en Brab. », *Kon. Vl. Akad., Versl. en Meded.*, 1925), de nemore dicto crevael, de 40 bonarium nemoris sitis in crevail et nemore ducis prope Assche (± 1320, Lat. b.), nemus nostrum dictum creval continens circiter 77 ½ bon. (1341, cit. ap. W., I, 174), Jan van Curvael (H., 1351), Cravael (F., 1440 en passim tot in de 19e eeuw), op 't creval (F., 1495 en passim), Kravaal. De vormen die 't dichtst bij 't oorspronkelijke staan zijn voorzeker *Kervael* en *Curvael*. Vergelijkend met Mutsereel en Prudeel, stel ik voor de afleiding te zoeken in een hypothetisch **carval*, waarin *car* « steengroef ». In dit bosch lag een der voornaamste steengroeven, bij den z. g. « graat » (*gradus*, « trap » naar de groef?) die thans nog een der meest pittoreske hoekjes uitmaakt van de streek rondom Assche.

Pameymont (een akker te Aschbeek) : een block... ter plaetsen geheeten te pameymont... aen de strate geheeten de coudertaverne strate (G., 1538). Deze naam heeft geheel zichtbaar zijn Romaansche gedaante bewaard.

Het Waalsch *tier, tierne*, schijnt te schuilen in de volgende toponiemen :

Lantierenood (een veld te Assche) : een dachwant eusel geleghen op den tiernoet (H., 1356), op den lanthieren noot (G., 1535, 1535), het Landkorenhout (K.). Een opvolging van eigenaardige volksetymologieën : Landkorenhout uit Lantierenood ; dit laatste, mits verwarring met lanteerne, uit Tiernood. Het tweede lid is het bekende *nood*. Voor 't eerste lid zie ik geen ander oplossing dan Wa. *tier*. Het hybridische der samenstelling is geen bezwaar.

Terrenberg (1° een plaats bij 't Witteramsdal te Assche ; 2° een plaats in 't Kravaal) :

1. Opt witteramsdal aen den terwenberch (H., 1406). *Terwe* lijkt volksetymologie te zijn voor *terre* of *terne* ;

2. Terrenbergbosch (cit. ap. W., I, 471 ; milit. kaart). In deze beide namen zal *terre* wel een *tierne* geweest zijn.

Romaansche samenstellingen met suffix *-etum* zijn :

Koereit of **Kontreie** (een kouter tusschen Assche en Mollem) : Culretth en Culreyth (lezingen in de cartularia A en B van Affligem, afschriften van een oorkonde van 1175), opt couter dat men heet coureyt, opt velt dat men heet coureyt coutere (H., 1356), op coenreyt coutere (H., 1406), conreycouter (G., 1485), die coereytcoutere (G., 1565), thans : Kontreikouter of « op Kontreie ». De naam komt regelrecht uit Romaansch *culroit* (vgl. Colroit, 1188, thans Corroy-le-Grand), van Lat. *coryletum* (coudraie).

Kainoth (een onbekende plaats, waarschijnlijk te Baardegem, vermeld in een Affligemsche oorkonde van 1145). Kan niets anders zijn dan een Romaansch *caisnoit*, van Mlat. *casnetum*, « eikenbosch ».

Foyst (een landerij te Esschene) : op den foyst (G., 1518), op de foeijst (G. 1462), opten foyst (G., 1617), blijkt moeilijk te verklaren door het Ndl., is misschien een vervormd *fustetum* (fûtaie).

In de volgende toponiemen is de uitgang het Romaansch diminutiefsuffix *-ette*.

Morette (een bosch te Assche) : op die marette (F., 1440) lancx de marette... tsegen de steymarette (F., 1495), bosch geheeten de marette (F., 1521 en passim tot in de 18e eeuw), thans Morette (K.). Ofra. *marette*, « petite mare ».

Rookeyt (een plaats te Aschbeek) : aen de roykeytstrate (G., 1534) waaruit onvermijdelijk een volksetymologie roode keyt (G., 1531) moest ontstaan ; doet denken aan Ofra. *roquette*.

Rouwytstraatken (een straatje te Aschbeek) : aen 't rouwytstraetken (G., 1536). Tautologie vermits Ofra. *ruette* = straatje.

Plaatsnamen met Rom. diminutief *-olum* :

Bajoel (een akker te Assche) : in den baeyoel (H., 1356), in den bayoel (H., 1456). Gaat terug tot een Waalsch *bayol* (bailleul, uit *baliolum*, « kleine balie »), dat normaal in 't Mndl. *belle* gaf.

Vitseroel (een plaats op de grens Assche-Ternat), thans nog in den volksmond. Vgl. Féchereux (Esneux, Luik), in 905 Felcherolas, waarin, volgens A. Vincent (*l. c.*, 180), *filicaria*, fougère.

Plaatsnamen met Rom. suffix *-aria* :

Bruwier (een weide te Baardegem) : weyde geheeten de bruwiere (G., 1562), den brauwier (G., 1612). Van *bruaria*, bruyère. Bij De Flou, Wdb., verschillende *bruwier*'s in W.-Vl., zoodat het niet uit te maken is of deze plaatsnaam niet uit het Mnl. overgenomen werd.

Klezier (een stuk land te Assche), opgenomen in K. ; bij afwezigheid van oude vormen kan men alleen gissen naar een Waalsch equivalent ; misschien *closière*, *closerie*?

Mallier (een veld te Assche) : op de maerliere (H., 1356), op den marliere (H., 1406), aen die merliere (F., 1495), ant velt geheeten dat marlier (G., 1530), den malier (G., 1534), opte merlier (G., 1536), thans Mallier (K). Uit Romaansch *marlière*, « mergelput ». Het Mnl. woord voor *mergel* is, in deze streek, *merle* (vgl. merlespoel, 1256, thans Meerpoel te Merchten ; merlevelt, 1430, te Opwijk). *Marle* is de Ofra vorm. Doch *marliere* (denk aan den W.-Vlaamschen geslachtnaam Van der Marliere) schijnt ook wel elders als plaatsnaam bestaan te hebben.

Ronkier (een veld te Mollem) : op den ronckier (G., 1535), zonder twijfel een Romaansch *ronquière*, van *runcaria* « braambosch ».

Rozier (een weide te Esschene) : pratum quod dicitur rosire (C., Afflig., 1189), op den rosier (G., 1520), evenzoo een *rosière*, van *rausaria*, « rietbosch ». Ook deze naam is zeer verspreid in 't Vlaamsche land, zoodat er voor onze stelling niets kan uit afgeleid worden.

Andere namen op *-ier* van Romaanschen oorsprong zijn :

Mazier (een akker te Assche) : opte mesure (F., 1440), onder de maziere (F., 1460), waarin *masure*, « kleine hoeve ».

Semelier (een hof te Esschene op de grens van Assche, alwaar een Semeleersbosch in de buurt van die hoeve) : Hof te Semelier (passim 17e eeuw en thans nog bekend), waarin Ofra. *somelier*, « voerman van lastdieren », te herkennen is. 't Valt nochtans moeilijk uit te maken of we hier met een naam van de kolonisten der 11e eeuw te doen hebben.

Er is een reeks namen op *-eie*, die denkelijk ook van Romaanschen oorsprong zijn :

Balleie (een veld te Hekelgem) ; op de balleye (G., 1480) wellicht van *ballata*, « platgetrapte grond »?

Kaveie (een gebuurte te Hekelgem), evenzoo *cavata*, « uitgedolven grond » in verband met de steengroeven?

Floreie (een veld te Meldert) : op de florije (G., 1517), *florata*, « bebloemde grond »?

Faarneie (een veld te Assche) : de faerneye (G., 1531), de forneye (G., 1598), zou kunnen teruggaan op een *farnea* (varent, d. i. plaats waar varen groeit), gevormd op het patroon *fagea*, *fraxinea*, enz., van Germ. *farn*, varen. Voor den overgang van *faar* naar *for*, vgl. te Assche Bornooi uit Baarnooi.

De volgende namen komen nog in aanmerking :

Lawein (een veld te Assche) : d'luwyn velt (F., 1471), op de lauwyne (G., 1530), opt velt geheeten de groote lawyne (G., 1536), de Lawijn (K.). Deze naam, die mij onverklaarbaar schijnt door 't Ndl., doet denken aan *lupinia*, wellicht een of ander meegebracht Louveigné?

Merrien (een veld te Assche) : op die merrien (1387) ; denkelijk Ofra. *merrien*, *mairien*, *marrien*, « timmerhout » en ook « bosch » waar zulk hout te vinden is.

Mottein (een plaats te Hekelgem), bij gebrek aan oudere vormen niet verder te verklaren.

Moutil (een gehucht te Esschene), evenzoo onvolledig belicht, doch waarschijnlijk een Romaansche formatie op *-ile*.

Perons (een hof en veld te Meldert) : de stede te perons, achter den winckel op peronsvelt (G., 1519), een hoffstadt... geleghen in de prochie van Meldert te pirons (G., 1608). In gelijkaardige uitdrukkingen (*te* gevolgd van een naam in den tweeden naamval) hebben we altijd te doen met een persoonsnaam. *Peron* kan dan haast niets anders zijn dan de Waalsche voornaam *Pierron*.

Fossel (een veld te Hekelgem) : fosseel (G., 1502), thans

Fossel. Een oud Hekelgemsch geslacht, dat in de streek nog bestaat, heet Fasseel. Misschien staat die in verband met den plaatsnaam. Zoo zouden we de keus hebben tusschen *fossella*, « grachtje » en *fascella*, « bundel hout ».

Boekvos (een veld te Assche) : op den boecvoes (H., 1356), op den boecvos (H., 1406 en passim tot nu). Het tweede lid kan bezwaarlijk *vors* zijn en is misschien Rom. *fossa*.

Labeuren (een veld te Doment onder Meldert) : opt velt geheeten de labueren (F., 1470), opten labeuren in Meldert (G., 1485). Komt wel meer voor in de Ml. toponymie en is alleen interessant in verband met de andere.

Deze lijst is ongetwijfeld zeer onvolledig. Toch dunken mij de hier meegedeelde namen suggestief genoeg om de hypothese van een groepsgewijze migratie te wettigen. Anderzijds leveren zij een voorbeeld te meer op van de historische waarde der toponymie : zij belichten gebeurtenissen die anders niet eens vermoed zouden worden.

Ten slotte richt ik gaarne een woord van dank tot mijn collega's J. Haust en J. Vannérus, die mij, bij 't opsporen van enkele Waalsche namen vriendelijk behulpzaam zijn geweest.